

Vleermuizen MOB Ulicoten

Onderzoek naar het gebruik van MOB complex Ulicoten door vleermuizen

H.J. Huitema
13 oktober 2009
Rapport van de Zoogdierverseniging
In opdracht van Dienst Landelijk Gebied regio Zuid

Vleermuizen MOB Ulicoten

Onderzoek naar het gebruik van MOB complex Ulicoten door vleermuizen

Rapport nr.: 2009.32
Datum uitgave: 13 oktober 2009
Auteur: H.J. Huitema
Foto's: Wesley Overman, H.J. Huitema
Productie: Stichting VZZ
Oude Kraan 8,
6811 LJ Arnhem
Tel. 026-3705318
E-mail: zoogdier@zoogdierverseniging.nl

Naam en adres opdrachtgever: Dienst Landelijk Gebied regio Zuid

Dit rapport kan geciteerd worden als:

Huitema, H.J. (2009). Vleermuizen MOB Ulicoten. Onderzoek naar het gebruik van MOB complex Ulicoten door vleermuizen Zoogdierverseniging Rapport 2009.32. Zoogdierverseniging, Arnhem.

De Stichting VZZ, onderdeel van de Zoogdierverseniging is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de VZZ; opdrachtgever vrijwaart de Stichting VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Zoogdierverseniging

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdierverseniging VZZ, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

1. Inleiding	5
Aanleiding.....	5
Gebiedsomschrijving.....	5
Vraagstelling.....	5
2. Materiaal en methode.....	7
3. Resultaten	7
4. Discussie	9
5. Conclusie en aanbevelingen	9
Antwoord op de onderzoeksvraagstellingen	9
Aanbevelingen.....	9

1. Inleiding

Aanleiding

Defensie is voornemens de MOB complexen Ulicoten A en C te ontmantelen. Dat wil zeggen dat alle gebouwen worden gesloopt en de infrastructuur wordt verwijderd. De terreinen krijgen een natuurbestemming. De gebouwen op beide terreinen zijn potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Op een aantal andere MOB terreinen bleken gebouwen een belangrijke functie als kraamverblijven te vervullen voor gewone dwergvleermuis en grootoorvleermuis (Overman 2008¹, Korsten 2009²). Als de gebouwen een functie voor vleermuizen vervullen is sloop ervan een overtreding van de Flora- en faunawet. Artikel 11 verbiedt versterking en vernietiging van vaste rust en verblijfplaatsen van beschermde dieren. Dienst Landelijk Gebied heeft de Zoogdierverseniging opdracht gegeven om onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van vleermuizen op terreinen.

Gebiedsomschrijving

De MOB complexen Ulicoten A en C zijn gelegen op 4 resp. 2 km ten zuiden van het plaatsje Ulicoten in westelijk Noord-Brabant (fig. 1). Op beide terrein staan 25 betonnen bunkers met bakstenen muren welke dienst hebben gedaan als munitieopslagplaatsen. Deze bunkers hebben dezelfde bouwstijl; betonnen muren zijn omgeven door baksteen buitenmuren. Het dak bestaat uit betonplaten. Rondom de gebouwen zijn houten boeiboorden en daklijsten aangebracht. De boeiboorden en daklijsten zijn hermetisch afgedicht met zwart doek. Daarnaast staan op beide complexen twee gebouwen welke als werkplaats hebben gediend. De vegetatie op beide terreinen bestaat uit struweel met jonge bomen en struiken. Op complex C zijn 22 bunkers omgeven met aarden wallen. Complex C is gelegen aan de rand van de Hollandse Bossen. Complex A ligt relatief open op korte afstand van het bosgebiedje 'De Witte Bergen'.

Vraagstelling

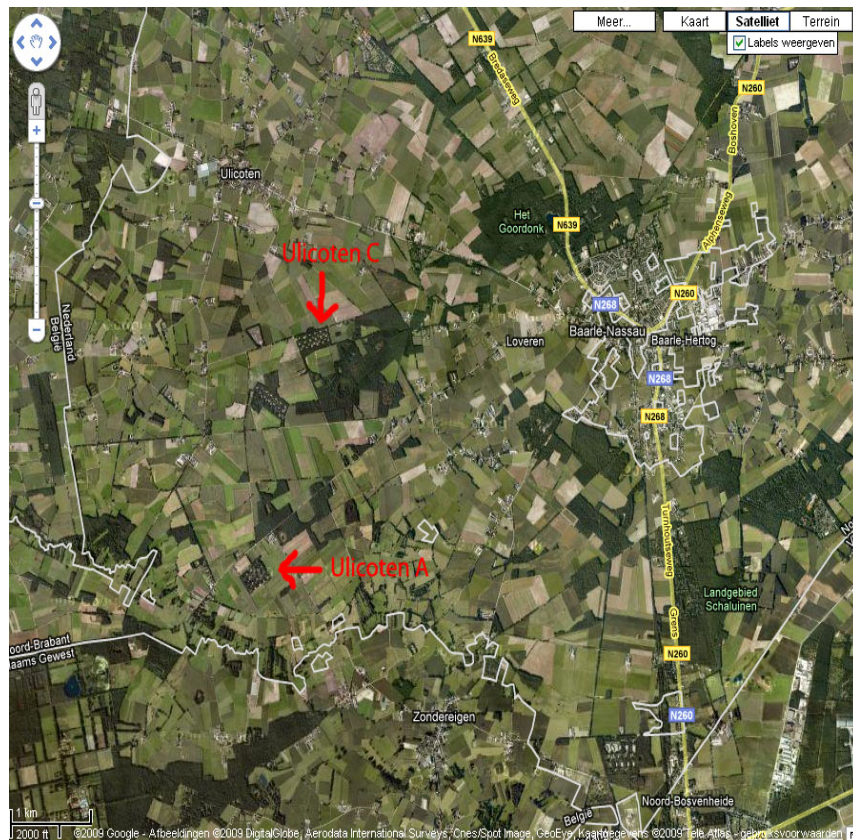
Het onderzoek geeft antwoord op de volgende vraagstellingen:

1. Welke soorten vleermuizen maken gebruik MOB complexen A en C te Ulicoten?
2. Welke rol spelen de MOB complexen voor de voorkomende vleermuizen? (welke functies)
3. Wat is het effect van de voorgenomen maatregelen op de voorkomende vleermuizen?

Op welke wijze kunnen de negatieve effecten op de vleermuizen worden vermeden, gemitigeerd dan wel gecompenseerd?

¹ Overman, W. 2008. Vleermuizen op MOB-complexen. VZZ-rapport 2008.37. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem.

² Korsten, E. 2009. Vleermuiswaarden op de mobilisatiecomplexen Baarle-Nassau, Heesch en Schayk (Noord-Brabant). Onderzoek in het kader van de herontwikkeling van de terreinen. Zoogdierverseniging, Arnhem.

Figuur 1 Ligging MOB complexen Ulicoten A en C

2. Materiaal en methode

Het onderzoek is uitgevoerd door vleermuisdeskundigen (H. Huitema en W. Overman) van de Zoogdierverseniging. Aan ieder complex is één bezoek gebracht (zie tabel 1). Naar aanleiding van het geringe aantal waarnemingen en de staat van de gebouwen (vrijwel hermetisch gesloten) is besloten dat geen extra bezoek noodzakelijk was. Het onderzoek is uitgevoerd met batdetectors (QMC-mini 3 en Petterson D 240x).

Beide bezoeken zijn gebracht in de ochtend (van 3:00 – 6:00 u). In deze periode vliegen vleermuizen terug naar hun verblijfplaatsen waarna ze voor het daadwerkelijke invliegen enkele rondvluchten maken bij de ingang van hun verblijf (zwermen). Aan de hand van dit zwermgedrag worden verblijfplaatsen opgespoord.

Alle gebouwen zijn rondom geïnspecteerd op mogelijke invliegopeningen (in boeiboorden en daklijsten) en vleermuisssporen (keutels op muren).

Datum	Aard onderzoek	Periode	Locatie	Weer
2-7-2009	verblijfplaatsen	ochtend	Complex A	18°C, 2Bft, onbewolkt
6-7-2009	Verblijfplaatsen	ochtend	Complex C	17°C, 3Bft, half bewolkt

Tabel 1 Bezoeken Ulicoten

3. Resultaten

Complex A (figuur 2.a.)

Er zijn alleen enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Bij gebouw AA9 werden enkele zwermende dieren waargenomen die invlogen aan een klein gat in het beton (zie bijlage 1 foto d). Het gaatje geeft vermoedelijk toegang tot een ruimte in de daklijst, maar het is niet uitgesloten dat het verblijf zich bevindt in de spouw. Het gaat hierbij naar schatting om in het totaal 10-15 dieren.

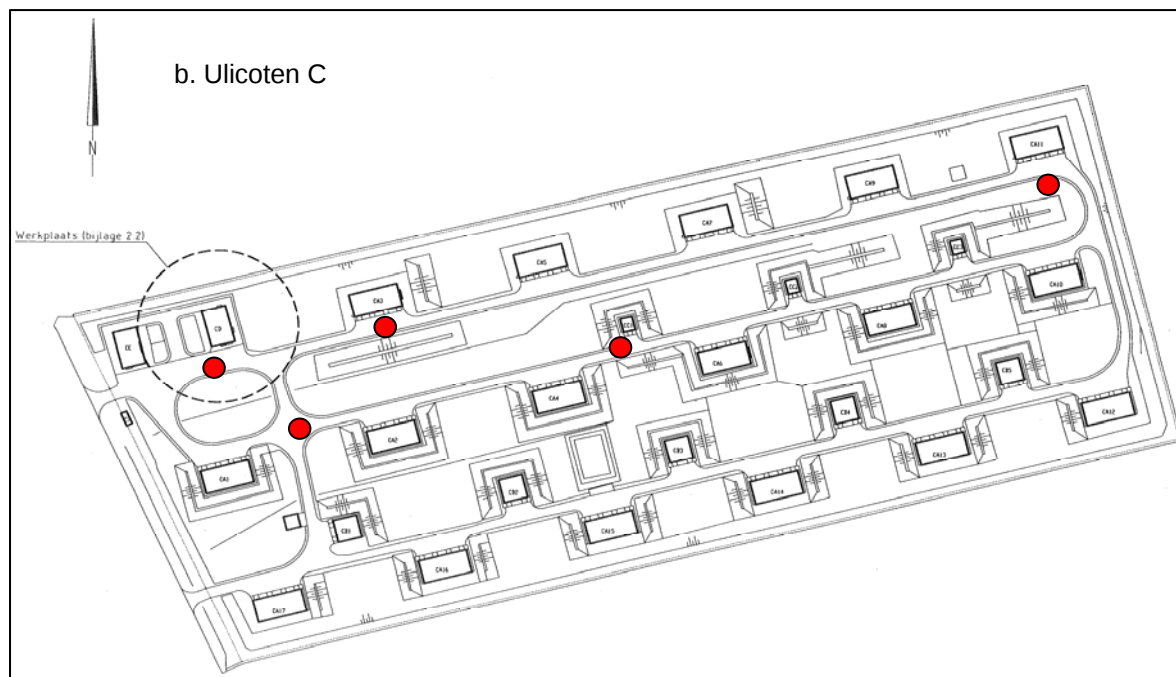
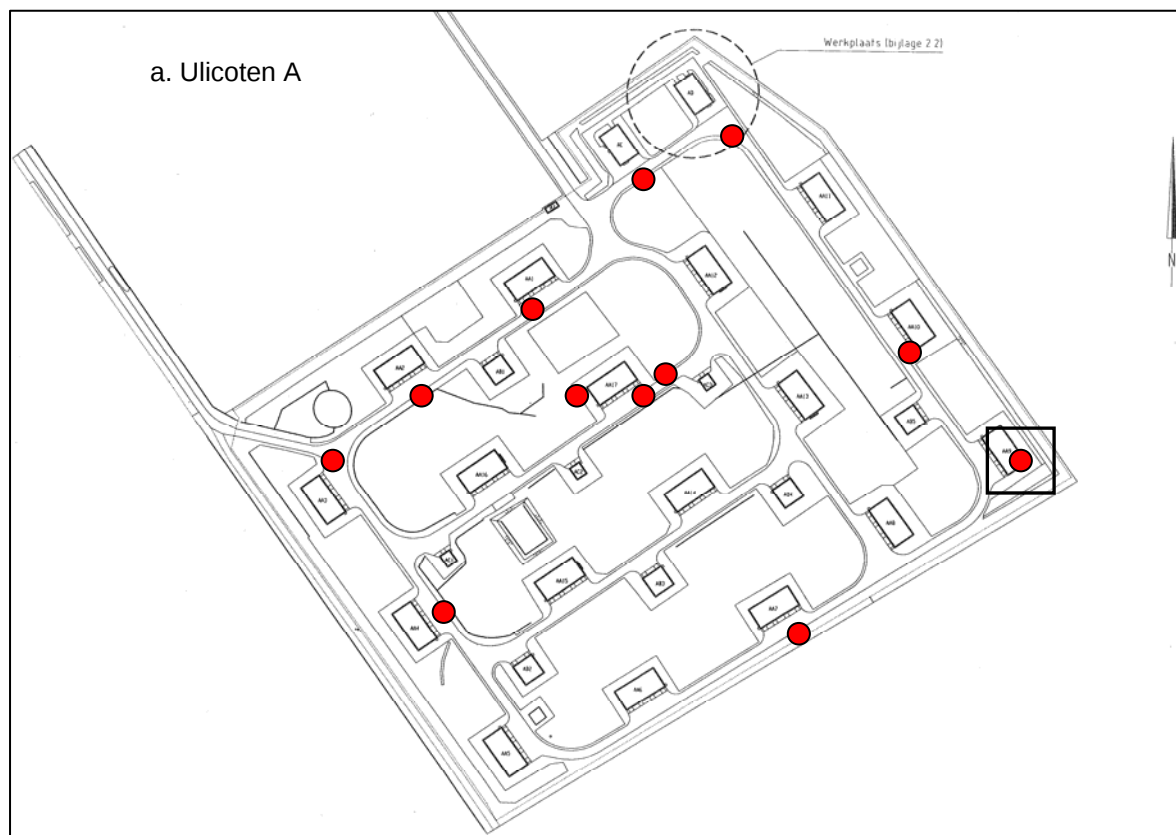
Bij de uitwendige gebouwinspectie werden verder geen potentiële invliegopeningen voor vleermuizen waargenomen.

Complex C (figuur 2.b.)

Er zijn op vijf plaatsen foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

De laatste vleermuis is een half uur voor zonsondergang waargenomen.

Bij de uitwendige gebouwinspectie werden geen potentiële invliegopeningen voor vleermuizen waargenomen.

Figuur 2 Waarnemingen Ulicoten A en C

Gewone dwergvleermuis

Verblijfplaats

4. Discussie

De beperkte omvang van de groep gewone dwergvleermuizen in AA9 wijst er op dat dit een verblijfplaats van mannetjes is en dus geen kraamkolonie.

Het verloren gaan van een verblijfplaats van een klein aantal mannetjes heeft naar verwachting geen wezenlijk effect op de instandhouding van de populatie van de gewone dwergvleermuizen, ook niet op regionaal niveau.

5. Conclusie en aanbevelingen

Antwoord op de onderzoeksvraagstellingen

1. Welke soorten vleermuizen maken gebruik MOB complexen A en C te Ulicoten?

De gewone dwergvleermuis

2. Welke rol spelen de MOB complexen voor de voorkomende vleermuizen? (welke functies)

Complex A

Foerageergebied en zomerverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis

Complex C

Foerageergebied voor gewone dwergvleermuis

3. Wat is het effect van de voorgenomen maatregelen op de voorkomende vleermuizen?

Complex A

Door sloop van de gebouwen gaat een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren.

Bij de sloop is er risico op slachtoffers onder de vleermuizen.

De sloop van de gebouwen leidt niet tot wezenlijk verlies van foerageergebied.

Complex C

De sloop van de gebouwen leidt niet tot wezenlijk verlies van foerageergebied.

4. Op welke wijze kunnen de negatieve effecten op de vleermuizen worden vermeden, gemitigeerd dan wel gecompenseerd?

Aanbevelingen

- Sloop dient te worden uitgevoerd in een voor vleermuizen relatief gunstige periode. In ieder geval buiten de winter (medio nov – medio maart) en bij voorkeur buiten de kraamperiode (mei – medio augustus).
- Voorafgaande aan de sloop in gebouw AA9 enkele openingen aanbrengen, zodat het als verblijfplaats ongeschikt wordt en de gewone vleermuizen het gebouw definitief verlaten.
- Bij sloop vleermuisdeskundige oproepbaar hebben; bij alsnog aantreffen vleermuizen sloopwerkzaamheden stilleggen en vleermuisdeskundige raadplegen

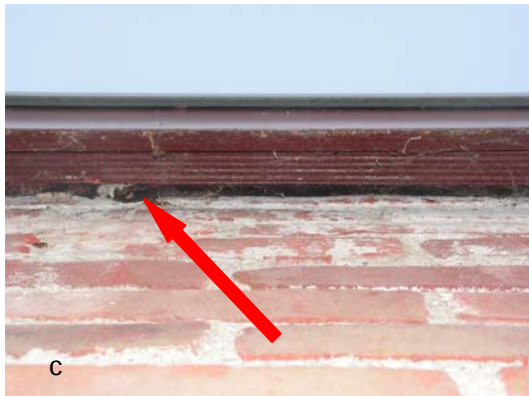
- Bijlage 1 Foto's

a. Eén van de gebouwen op Ulicoten A en C. Alle gebouwen hebben dezelfde bouwstijl. Er zijn vijf typen gebouwen a, b, en c met respectievelijk 4, 2 en 1 deuren en op elk complex twee werkplaatsen type e en d.

b. en c. Alle gebouwen hebben rondom boeiboorden welke hermetisch zijn afgedicht met zwart doek (foto c pijl). Bij alle gebouwen is rondom gekeken naar gaten in deze afdichting welke vleermuizen toegang zouden kunnen bieden. Deze zijn vrijwel niet gevonden. Daar waar kleine openingen aanwezig waren was veel spinrag en waren nergens keutels te vinden.

d. Zuid gevel van gebouw AA9. Witte strepen is mest van boomkruiper die onder de nok slaapplek heeft. Pijl wijst op gat in beton (op foto niet te zien welke vleermuizen toegang geeft tot boeiboord).